

Ключевые слова: экологическая безопасность, компетенция, исполнительная власть, органы исполнительной власти.

Yemets L. O. Competence of central executive agencies in the field of ensuring ecological safety of the state

The concept of “competence of the state authority” has been considered and its structural elements have been highlighted. Under the competence of the central executive authorities in the field of ensuring ecological safety in Ukraine the author has offered to understand the system of powers (rights and obligations) entrusted to them in the framework of providing such a state of the environment enshrined in the current legislation of Ukraine and by subordinate acts of other authorities. This state provides prevention of the deterioration of the environmental situation and the emergence of a danger to human health. The components of the competence of the central executive authorities in the field of ensuring ecological safety includes their rights and obligations, as well as the range of social relations, objects, cases, objects to which these powers are applied.

The system of the central executive agencies, which have powers in the field of ensuring ecological safety of the state, has been determined. Special attention has been paid to the fact that we should allocate within the system of the central executive agencies, a body that directly ensures the formation and implementation of the state policy regarding the sphere of environmental protection and ecological safety of the state – that is the Ministry of Environment and Natural Resources of Ukraine and the body implementing the state policy on the state supervision (control) in the field of environmental protection, rational use, reproduction and protection of natural resources, environmental safety, – the State Environmental Inspectorate. Among other agencies with separate, including control powers regarding environmental protection and ensuring ecological safety of Ukraine, we distinguish the State Nuclear Regulatory Inspection of Ukraine, the State Architectural and Construction Inspection of Ukraine and other 7 different State services and agencies of Ukraine. The rights and obligations of the indicated agencies in accordance with the current legislation of Ukraine have been analyzed.

Keywords: ecological safety, competence, executive power, executive agencies.

УДК 342.9:347.9(477)

Л. В. Крупнова,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права і правосуддя
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука (м. Рівне)

ДЕЯКІ АСПЕКТИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ДІЄЗДАТНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Досліджено сутнісні аспекти адміністративної процесуальної дієздатності суб'єктів виконавчого провадження. Сформульовано основні ознаки досліджуваної категорії та надано їй авторське визначення. Розкрито зміст адміністративної процесуальної дієздатності суб'єктів виконавчого провадження та її

нормативно-правове підґрунтя. Окрему увагу приділено питанню ролі досліджуваної категорії у функціональному наповненні правового статусу суб'єктів виконавчого провадження.

Ключові слова: виконавче провадження, суб'єкти виконавчого провадження, адміністративна процесуальна дієздатність, рішення, примусове виконання, правовідносини.

Постановка проблеми. Здатність окремого органу або особи реалізовувати свої права та виконувати обов'язки є ознакою реальності їх статусу у правовідносинах і запорукою ефективності функціонування конкретної сфери виконавчо-розпорядчої діяльності. В умовах реформування системи виконавчого провадження постає питання адміністративної процесуальної дієздатності органів примусового виконання й осіб, які здійснюють делеговані повноваження у цій сфері. Суттєві зміни, що відбулись у законодавстві про виконавче провадження, вимагають комплексного аналізу правового статусу його суб'єктів, зокрема визначення змісту їх адміністративної процесуальної дієздатності.

Стан дослідження. У сучасній юридичній науці проблема адміністративної процесуальної дієздатності досліджувалася такими вченими, як Н. В. Александрова, М. В. Джафарова, Р. О. Куйбіда, І. В. Топор тощо. Однак спеціального дослідження адміністративної процесуальної дієздатності суб'єктів виконавчого провадження після суттєвого оновлення законодавства у цій сфері не проводилося, що вказує на актуальність обраної теми дослідження.

На сучасному етапі розвитку законодавства про виконавче провадження актуальним є питання нормативно-правової визначеності механізмів реалізації прав і виконання обов'язків суб'єктами виконавчого провадження. Необхідність вирішення цього питання пов'язана з необхідністю систематизації уявлень про зміст правовідносин у сфері примусового виконання рішень.

Мета статті полягає в комплексному дослідженні поняття та характеристики змісту адміністративної процесуальної дієздатності суб'єктів виконавчого провадження в Україні.

Виклад основного матеріалу. На думку О. Я. Зубрицької, адміністративна процесуальна дієздатність повинна розглядатись як можливість набувати, розпоряджатися, оцінювати, усвідомлювати та реалізовувати (самостійно або через представника) свої діяння (компетенцію) для спеціальних індивідуальних учасників адміністративних правовідносин – державних службовців, які мають юридичне значення в адміністративних правовідносинах, можуть спричиняти виникнення, зміну або їх припинення, а також можливість гарантувати законність таких діянь та нести відповідальність у разі їх протиправності [1, с. 41]. Убачається, що адміністративна процесуальна дієздатність залежить від правоздатності, визначається на її основі та частково розкриває її зміст.

На підтвердження цієї думки А. В. Пасічник зазначає, що праксеологічно адміністративна дієздатність має розглядатися як необхідна складова настання адміністративної відповідальності, оскільки здатність набувати права та обов'язки нерозривно пов'язана з вольовою ознакою [2, с. 111]. Однак не слід звужувати зміст досліджуваної категорії лише до питань відповідальності, адже дієздатність також відображає можливість суб'єкта на практиці реалізовувати власні права та обов'язки (компетенцію).

Схожої думки дотримується І. В. Топор, який стверджує, що адміністративна процесуальна дієздатність – це здатність особисто здійснювати свої адміністративні процесуальні права та обов'язки, у тому числі доручати ведення справи представникам. При цьому науковець наголошує на тому, що адміністративною процесуальною дієздатністю наділяються органи державної влади, інші державні органи, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, їх посадові та службові особи, підприємства, установи та організації (юридичні особи). У вказаних суб'єктів така дієздатність виникає разом з адміністративною процесуальною правоздатністю з моменту їх утворення [3, с. 267–268].

Спірною є позиція М. В. Джафарової, яка, з одного боку, вказує, що адміністративна процесуальна дієздатність виступає як здатність учасника адміністративного процесу набувати адміністративні процесуальні права та здійснювати процесуальні обов'язки, а з іншого, – наголошує на тому, що адміністративна процесуальна дієздатність є засобом здійснення адміністративної процесуальної правоздатності [4, с. 142]. Фактично науковець у першому випадку ототожнює адміністративну процесуальну правоздатність і дієздатність, що, безумовно, є помилкою, адже здатність набувати права – це і є правоздатність.

У своїй роботі Н. В. Александрова та Р. О. Куйбіда дотримуються думки, що органи влади та їх посадові й службові особи завжди наділені одночасно адміністративною процесуальною правоздатністю та дієздатністю. При цьому адміністративна процесуальна правосуб'єктність цих органів в адміністративному процесі не залежить від того, є вони юридичними особами чи ні [5, с. 67]. Слід підтримати таку думку, оскільки наділення суб'єкта правами й обов'язками не має сенсу без наявності процесуальних можливостей їх реалізації. Саме в цьому і проявляється взаємозв'язок окремих складових адміністративної процесуальної правосуб'єктності. Одночасність їх виникнення також свідчить про взаємообумовлюючий характер елементів правосуб'єктності, в якому розкривається філософсько-правова сутність указаної категорії. Ураховуючи той факт, що без наявності правоздатності суб'єкт не може мати і дієздатність, поділ останніх на відповідні групи вбачається недоцільним.

Вищенаведені міркування науковців щодо адміністративної процесуальної дієздатності дозволяють зробити декілька попередніх висновків:

– адміністративна процесуальна дієздатність суб'єктів виконавчого провадження виникає на тих самих підставах, що і правоздатність (одночасно з нею), тобто для юридичних осіб – з моменту утворення органу влади або наділення особи повноваженнями, а для фізичних осіб – з моменту отримання відповідного статусу (проходження навчання та стажування, складання кваліфікаційного іспиту й отримання відповідного свідоцтва на право здійснення діяльності, отримання посвідчення на право здійснення діяльності);

– адміністративна процесуальна дієздатність є логічним продовженням правоздатності, адже вона передбачає реальні можливості для реалізації суб'єктами виконавчого провадження власних або делегованих повноважень, тобто ці категорії є взаємопов'язаними та взаємообумовленими й розкривають сутність правового статусу конкретного суб'єкта;

– адміністративна процесуальна дієздатність суб'єктів виконавчого провадження полягає у здатності реалізовувати процесуальні права та виконувати обов'язки під час здійснення примусового виконання юрисдикційних рішень; вона одночасно поєднує у собі можливість реалізації прав і виконання обов'язків, а також здатність нести відповідальність за свої дії або бездіяльність;

– адміністративна процесуальна дієздатність відображає вольовий аспект у правовідносинах із примусового виконання рішень, адже вона так чи інакше пов'язана з діями або бездіяльністю суб'єктів виконавчого провадження.

Зміст адміністративної процесуальної дієздатності розкривається на конкретних прикладах законодавчого закріплення прав та обов'язків суб'єктів виконавчого провадження. Наприклад, у ст. 56 закону України «Про виконавче провадження» від 2 червня 2016 р. № 1404-VIII (далі – Закон № 1404-VIII) закріплено право виконавця на застосування арешту й видалення майна боржника. Це право також передбачає можливість передання майна боржника на зберігання іншим особам [6]. У свою чергу, в Інструкції з організації примусового виконання рішень (розділ VIII) закріплено положення, які деталізують процесуальні аспекти реалізації вказаного права. Зокрема, у п. 10 Інструкції вказано, що після виявлення майна (коштів) боржника виконавець проводить опис та арешт цього майна (коштів), про що виносить постанову.

Також у п. 3 згаданого розділу Інструкції встановлено, що виконавці в процесі виконання рішень можуть вилучати готівкові кошти у боржника в національній та іноземній валютах. У разі виявлення у боржника готівкових коштів виконавець виносить постанову про опис та арешт майна (коштів) боржника, після чого готівкові кошти вилучаються, про що виконавець складає акт вилучення готівки. Вилучення здійснюється у присутності понятих. Акт вилучення готівки складається в необхідній кількості примірників, перший з яких залишається у виконавчому провадженні, а інші вручаються

боржнику або його представнику, особі, в якій вилучено кошти, під підпис. У разі відмови боржника (його представника) від підпису про це зазначається в акті вилучення готівки [7].

Важливо, що у нормативно-правових актах не тільки формалізуються питання безпосередньої реалізації прав та обов'язків суб'єктів виконавчого провадження, а й розкриваються механізми подальших дій, логічно пов'язаних із такою реалізацією. У наведеному прикладі такими діями є подальші маніпуляції з арештованим майном, порядок яких визначається наказом Мініюсту України від 29 вересня 2016 р. № 2831/5 «Про затвердження Порядку реалізації арештованого майна», який з-поміж іншого визначає порядок проведення електронних торгів (торгів за фіксованою ціною) [8]. Наведений приклад:

- розкриває взаємозв'язок між категоріями «адміністративна процесуальна правоздатність» і «дієздатність», узгоджений з логічним правилом «право потребує обов'язкової наявності механізмів його реалізації»; зрештою, це свідчить про системність і цілісність елементів адміністративної процесуальної правосуб'єктності, які перебувають у взаємному зв'язку та надають один одному сенс у межах правових реалій;

- свідчить на користь думки про одночасність виникнення категорій «адміністративна процесуальна правоздатність» і «дієздатність», адже якщо суб'єкт отримує відповідні права й обов'язки, він повинен мати реальні можливості їх реалізації, відображені в конкретних правових положеннях;

- розкриває механізм формування правового статусу суб'єкта примусового виконання рішень, який складається з послідовних дій на законодавчому та підзаконному рівнях, унаслідок яких категорія «адміністративна процесуальна правосуб'єктність» набуває свого реального значення.

Слід звернути увагу на регламентацію окремих питань, пов'язаних з вимогами до суб'єктів виконавчого провадження (йдеться виключно про органи публічної адміністрації та їх посадових або службових осіб, які є суб'єктами основних чи делегованих повноважень у сфері примусового виконання), яка виступає елементом адміністративної процесуальної дієздатності. Так, у наказі Мініюсту України від 21 жовтня 2016 р. № 3005/5 «Про затвердження Спеціальних вимог до рівня професійної компетентності державних виконавців та керівників органів державної виконавчої служби» передбачено вимоги до кандидатів на посаду керівників Департаменту державної виконавчої служби, територіальних органів державної виконавчої служби, а також державних виконавців [9].

Установлюючи такі вимоги, уповноважений суб'єкт, що реалізує відповідну державну політику, індивідуалізує умови набуття адміністративної процесуальної дієздатності. Це відіграє важливу роль у правовідносинах і свідчить про залежність дієздатності від чітко визначених критеріїв (ступінь вищої освіти, досвід роботи, професійні

знання, наявність управлінських навичок тощо). Хоча слід підкреслити, що законодавцем не передбачається можливість установаження рівнів адміністративної процесуальної дієздатності, оскільки це визначається залежно від повноважень і компетенції суб'єкта. У межах адміністративної процесуальної дієздатності фіксуються питання відповідальності посадових або службових осіб органів влади, які забезпечують примусове виконання рішень. Зокрема, у ст. 13 Закону № 1404-VIII передбачається, що за порушення строків прийняття рішень та вчинення виконавчих дій виконавці несуть відповідальність, установлену законом. Це є підставою для скасування такого рішення чи виконавчої дії [6].

Висновки. Отже, адміністративна процесуальна дієздатність є складовою правосуб'єктності суб'єктів виконавчого провадження та відображає можливість останніх реалізовувати свої права й виконувати обов'язки у правовідносинах із примусового виконання юрисдикційних рішень. Вона виникає одночасно з адміністративною процесуальною правоздатністю, надає останній реальності у межах правового поля та окреслює межі законності поведінки суб'єктів виконавчого провадження. Існування цієї категорії у структурі адміністративної процесуальної правосуб'єктності обумовлено необхідністю функціонального наповнення правового статусу суб'єктів відносин із примусового виконання, надання їм відповідної спрямованості та динамічності, а також логічності та комплексності. До того ж адміністративна процесуальна дієздатність відображає вольовий аспект у правовідносинах з примусового виконання рішень, адже вона пов'язана з діями або бездіяльністю суб'єктів виконавчого провадження. Перспективним напрямом подальшого наукового дослідження у цій сфері є визначення доцільності виведення поза межі адміністративної процесуальної дієздатності деліктності окремих суб'єктів виконавчого провадження.

Список бібліографічних посилань: 1. Зубрицька О. Адміністративна дієздатність особи як індивідуального суб'єкта адміністративного права. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2015. № 3. С. 36–42. URL: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/ua/pdf/7-2015/zubritska.pdf> (дата звернення: 17.05.2017). 2. Пасичник А. Административная дееспособность физических лиц как критерий возможности привлечения к административной ответственности. *Legea și Viata*. 2014. № 11. С. 110–113. 3. Топор І. В. Поняття та види учасників адміністративного судочинства: проблеми теорії. *Актуальні проблеми держави і права*. 2011. Вип. 58. С. 264–271. 4. Джафарова М. В. Поняття і структура адміністративної процесуальної правосуб'єктності. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2014. № 3 (66). С. 137–144. 5. Основи адміністративного судочинства в Україні : навч. посіб. / за заг. ред. Н. В. Александрової та Р. О. Куйбіди. Київ : Конус, 2006. 256 с. 6. Про виконавче провадження : закон України від 2 черв. 2016 р. № 1404-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 30. Ст. 542. 7. Про затвердження Інструкції з організації примусового виконання рішень : наказ М-ва юстиції України від 2 квіт. 2012 р. № 512/5. *Офіційний вісник України*. 2012. № 27. 8. Про затвердження Порядку реалізації арештованого майна :

наказ М-ва юстиції України від 29 верес. 2016 р. № 2831/5. *Офіційний вісник України*. 2016. № 76. 9. Про затвердження Спеціальних вимог до рівня професійної компетентності державних виконавців та керівників органів державної виконавчої служби : наказ М-ва юстиції України від 21 жовт. 2016 р. № 3005/5. *Офіційний вісник України*. 2016. № 87.

Надійшла до редколегії 07.06.2017

Крупнова Л. В. Некоторые аспекты административной процессуальной дееспособности субъектов исполнительного производства

Исследованы сущностные аспекты административной процессуальной дееспособности субъектов исполнительного производства. Сформулированы основные признаки исследуемой категории и дано её авторское определение. Раскрыто содержание административной процессуальной дееспособности субъектов исполнительного производства и её нормативно-правовую основу. Отдельное внимание уделено вопросу роли исследуемой категории в функциональном наполнении правового статуса субъектов исполнительного производства.

Ключевые слова: исполнительное производство, субъекты исполнительного производства, административная процессуальная дееспособность, решение, принудительное исполнение, правоотношения.

Krupnova L. V. Some aspects of administrative and procedural legal capacity of the subjects of executive proceedings

It has been noted that in the context of reforming the system of executive proceedings in Ukraine, there is the issue of administrative procedural legal capacity of the agencies of compulsory execution and persons exercising delegated authority in this area. Significant changes in the law on executive proceedings, require a comprehensive analysis of the legal status of its subjects, and, in particular, the definition of the content of their administrative procedural legal capacity.

Therefore, the subject matter of the study became the essential aspects of administrative procedural legal capacity of the subjects of executive proceedings, and the objective of the article – is to comprehensively study the concept and to characterize the content of administrative procedural legal capacity of the subjects of executive proceedings in Ukraine.

The main features of the researched category have been formulated and its author's definition has been provided. The content of administrative procedural legal capacity of the subjects of executive proceedings and its normative and legal basis have been revealed. It has been established that administrative procedural legal capacity of the subjects of executive proceedings consists in the ability to exercise procedural rights and to perform duties while implementing compulsory execution of jurisdictional decisions. It has been substantiated that administrative procedural legal capacity reflects a volitional aspect in legal relations on compulsory execution of the decisions, because it is connected with actions or omission of the subjects of executive proceedings. The issue of the role of the researched category within functional filling of the legal status of the subjects of executive proceedings has been considered.

It has been concluded that administrative procedural legal capacity of the subjects of executive proceedings arises simultaneously with administrative procedural legal ability, provides reality to the latter within the legal field and outlines the limits of the legality of the conduct of the subjects of executive proceedings.

Keywords: executive proceedings, subjects of executive proceedings, administrative procedural legal capacity, decisions, compulsory execution, legal relations.

УДК 342.951(477)

П. О. Нагорний,

здобувач Харківського національного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ НОРМОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ЩОДО РОЗРОБКИ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТІВ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ: АНАЛІЗ УКРАЇНСЬКОГО ТА ЗАКОРДОННОГО ДОСВІДУ

Розглянуто зміст і значення проектів регіонального розвитку України як важливої форми нормотворчої діяльності місцевих органів виконавчої влади. На підставі аналізу норм чинного адміністративного законодавства, а також наукових концепцій українських і закордонних учених визначено особливості порядку розробки та реалізації проектів розвитку країни органами виконавчої влади на рівні регіонів.

Ключові слова: нормотворча діяльність, виконавча влада, місцеві державні адміністрації, державне управління, проекти регіонального розвитку.

Постановка проблеми. В умовах комплексних змін і перетворень у всіх сферах суспільного життя, які відбуваються останнім часом в Україні, пріоритет надається регіональному розвитку, розробці й управлінню регіональними проектами. Усе це виносить на перший план необхідність вирішення низки важливих питань: спланувати й скоординувати реалізацію проекту регіонального розвитку, залучити кошти із зовнішніх джерел фінансування для реалізації проекту, як найкраще розпорядитись власними коштами, створити команду працівників для реалізації проекту та мотивувати персонал до ефективної діяльності. На цьому нелегкому шляху місцевим органам виконавчої влади слід засвоїти принципи й форми сучасних методів проектного управління для розробки та впровадження ефективної політики регіонального розвитку. При цьому в процесі регіонального управління не можна забувати, що навіть знання теорії та методів, а також застосування знання моделей або технічних засобів ще не гарантують успішності проектної діяльності. Особливо слід урахувати те, що кожен регіон має свою автентичність, і його суспільне життя постійно змінюється. Тому в рамках здійснення курсу на підвищення ефективності регіонального управління існує